

BACHELORPROEF

SPREEKOPDRACHTEN EVALUEREN IN EEN MUISKLIK MET FORALLRUBRICS WETENSCHAPPELIJK PROJECT

PROMOTOR: STIJN VAN LOKEREN

STUDENT: Florian Brokken

STAGESCHOOL: KOHa Heilig Hart Hamme

ACADEMIEJAAR: 2018-2019

1 Woord vooraf

Ik ben iemand met brede interesses. Dat uit zich ook bij mijn vakkenkeuze in de lerarenopleiding. Nederlands en informatica is niet de meest populaire combinatie, ik ben dan ook tot nu toe de enige voor zover ik weet die dergelijk traject doorliep in de afgelopen drie jaar. Zelf ben ik van mening dat de samensmelting van beide vakken zeer interessant kan zijn. Zo verzorg ik al enkele jaren de online communicatie van Speelpleinen Hamme vzw, je hebt wat technische kennis nodig van de tools, maar ook een vlotte pen om artikels en informatie op een gepaste manier te formuleren.

Mijn liefde voor het Nederlands deel ik al van in het lager. Ik kon mezelf altijd heel goed uiten in deze taal, en dat werd ook zichtbaar in mijn scores. Voor het middelbaar is dit hetzelfde verhaal. Echt een boek schrijven is niet mijn ambitie, maar kleine handleidingen voor medestudenten die tonen hoe je een tool kan gebruiken, artikels op de speelpleinwebsite, berichtjes op een facebookpagina, ... zijn volledig mijn ding. De oneindige mogelijkheden die het internet en de technologie bieden, maken mij een enorme fan van alles wat hieraan gelinkt wordt. Ik zat dan ook al langer met het idee om van mijn bachelorproef een combinatieproject te maken waarin zowel mijn interesses in het Nederlands als mijn passie voor ICT en technologie centraal staan. Mijn tante An Baert, zelf werkzaam binnen een Centrum leerlingenbegeleiding, gaf me de tip om met evalueren aan de slag te gaan. Een hot topic dat voortdurend onder de loep wordt genomen door critici. Ik vond dit een hele fijne insteek, maar voor mij was dit nog onvoldoende concreet. Het is medestudente aan de opleiding Eline Willaert, die het in een toevallige discussie met mij had over de ergernissen die zich voordoen bij het evalueren van een vaardigheid. In haar situatie was dit de beoordeling van leerlingen bij spreekopdrachten Engels. Het systeem waarbij je gewoon scores aanduidt per evaluatiecriterium, en dan nog veel schrijfwerk hebt om tips te geven, vond ze niet handig. Het neemt ook veel tijd in beslag als je dit voor tientallen leerlingen moet doen, waardoor je de evaluaties pas enkele dagen of weken later kan terugbezorgen. Dit was de gouden ingeving voor het nader bepalen van mijn onderwerp: kan ICT een meerwaarde bieden bij de evaluatie van spreekopdrachten?

Graag wens ik nog mijn medestudenten Nederlands: Aiko Terweduwe, Hanne Van Daele, Jilka Martens, Lotte De Wilde, Sara Van Keer en Sofie Christiaens te danken voor de tips en ondersteuning die ze doorheen de hele opleiding met hart en ziel hebben gedeeld met mij. Ditzelfde geldt ook voor mijn trouwe medestudenten informatica: Ewoud Van de Rostyne, Lennert Segers en Robin De Smedt.

Als het op professionele begeleiding aankomt, wens ik graag mijn docente Nederlands Marianne Vonck te danken. Haar passie, wijsheid en overgave hebben meer dan hun effect gehad op mij als student. Ook mijn docenten informatica Peter Van der Eedt en Daan Van Hooste hebben mij enorm veel bijgeleerd en leverden met het nodige enthousiasme kwalitatieve modules.

Ook een welgemeende dankjewel richting de stageschool KOHa Heilig Hart in Hamme waarop ik mijn onderzoek mocht uitvoeren. Onder leiding van directeur mevrouw Rita Peeters en mentor mevrouw Justine Baert kreeg ik alle kansen en flexibiliteit om mijn project te volbrengen.

Mijn ouders en zus wil ik bedanken voor het aanhoren van frustraties die de bachelorproef soms teweegbracht.

Als laatste, maar misschien wel de belangrijkste, wil ik meneer Stijn Van Lokeren bedanken. Hij bood alles wat ik van een promotor nodig had en was van bij het begin zoals gewoonlijk enthousiast over het project. Ik ben iemand die vrij zelfstandig werkt. Meneer Van Lokeren gunde me deze vrijheid, maar stond altijd klaar om me advies en tips te geven.

Inhoudsopgave

1	Woord vooraf	2
2	Samenvatting.....	4
3	Trefwoorden	5
4	Inleiding	6
5	Synthese van de wetenschappelijke literatuur	7
5.1	Takenpakket leraren secundair onderwijs	7
5.1.1	Wat doet een leraar zoal?.....	7
5.1.2	Onderzoek tijdsbesteding leraren basis- en secundair onderwijs.....	7
5.2	Situering van evalueren.....	9
5.2.1	Waarom evalueren?	9
5.2.2	Begrippen rond evalueren.....	9
5.3	Evalueren van vaardigheden	10
5.3.1	Wat is vaardigheidsevaluatie.....	10
5.3.2	Vormen evalueren van vaardigheden	11
5.4	Een rubric.....	11
5.4.1	Wat is een rubric	11
5.4.2	Rubric opstellen	13
5.5	Evalueren met online tool ForAllRubrics.....	13
5.5.1	Algemene informatie ForAllRubrics	13
5.5.2	Meerwaarde bepalen met TPACK-model.....	14
6	Het praktijkonderzoek.....	16
6.1	Hypothese	16
6.2	Uitvoering.....	16
6.3	Resultaten.....	17
6.3.1	Vergelijken eindresultaten ForAllRubrics met mentor	17
6.3.2	Enquête leerlingen.....	20
6.3.3	Gesprek mentor.....	22
6.3.4	Relativiteit van de resultaten	22
7	Besluit.....	24
8	Literatuurlijst.....	25
9	Bijlagen	26

2 Samenvatting

Ik begon dit project vertrekkend van de vraag: hoe kan ICT zorgen voor een meerwaarde in het onderwijs? Het Grote Tijdsonderzoek, van de Vlaamse Overheid, leerde dat er veel tijd kruipt in lesvoorbereidingen en evalueren. Als leerkracht Nederlands – informatica ben ik me gaan toespitsen op het evalueren van communicatievaardigheden, iets wat voor een taalvak als Nederlands erg belangrijk is.

Door op zoek te gaan naar goede bronnen en lectuur, en het concept verder uit te werken, ontdekte ik behalve de grote tijdsinvestering die vaardigheidsevaluaties kosten, nog twee andere invalshoeken die bij dit project aansluiten. Zo wou ik ook bekijken of ICT kan helpen om de evaluatie gericht te maken, zodat leerlingen enthousiaster zijn om te reflecteren. Een derde standpunt is dat van de betrouwbaarheid van een evaluatie. Leunt de ICT-tool aan bij de betrouwbaarheid die de leraar hanteert? Kun je dus als leerkracht overstappen naar een tool zonder dat scores plots compleet wijzigen omwille van een slechte constructie van het evaluatie-instrument?

Het zorgde voor volgende onderzoeksvraag:

“Biedt de online evaluatietool ForAllRubrics een meerwaarde bij het evalueren van spreekopdrachten?”

Deze centrale vraag is nauw verbonden met volgende deelvraagjes, waar ik dus ook een antwoord op wou:

- **“Is het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten efficiënter?”**
- **“Zorgt het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten voor gerichtere feedback die meer aanzet tot reflecteren?”**
- **“Is het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten betrouwbaarder?”**

De literatuur liet zich positief uit over het effect van de rubric en de tool ForAllRubrics. Om dit in de praktijk te testen heb ik samen met mijn mentor van KOHa Heilig Hart in Hamme twee van haar klassen mee geëvalueerd gedurende een spreekopdracht Nederlands. Zij gebruikte haar traditionele evaluatie-instrument, ik de vernieuwende tool ForAllRubrics. De resultaten werden grafisch met elkaar vergeleken. Achteraf was er nog een gesprek met de mentor alsook een enquête voor de leerlingen om naar de meerwaarde en efficiëntie te polsen.

Ik hoop dat ik met mijn onderzoek leerkrachten van talen en vakken waarin vaardigheden centraal staan, kan helpen om de knoop door te hakken bij het al dan niet overschakelen naar een evaluatietool als ForAllRubrics. Misschien geeft dit ook de aanzet voor het gebruik van andere ondersteunende digitale tools.

Dit zijn mijn 5 belangrijkste referenties waarop ik me gebaseerd heb:

- ForAllRubrics (2019). The Rubric and Badging Platform for Teaching and Learning. Geraadpleegd op 28 december 2018 via <https://www.forallrubrics.com>
- Glorieux, I., Minnen, J., & Verbeylen, J. (2018). Onderzoek Tijdsbesteding leraren basis- en secundair onderwijs. Geraadpleegd op 16 januari 2019 via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>
- Standaert, R., Troch, F., Peeters, I., & Stroobants, I. (2012). Didactiek leren en onderwijzen. (6^e druk). Leuven: Acco
- Straetmans, G. J.J. M. (2015). Gaan rubrics ons helpen om beter te beoordelen? Geraadpleegd op 24 april 2019 via <https://www.professioneelbegeleiden.nl/het-beoordelen-van-de-kwaliteit-van-rubrics>
- Fisser, P., & Voogt, J. Over TPACK. Geraadpleegd op 25 april 2019 via <http://www.tpack.nl/over-tpack.html>

Hebt u vragen, of wenst u omtrent deze bachelorproef contact met mij op te nemen, dan kan dat via florianbrokken@hotmail.com.

3 Trefwoorden

- 1 Vaardigheid
- 2 Evaluatie
- 3 Spreekopdracht
- 4 Online tool
- 5 ForAllRubrics
- 6 Efficiëntie
- 7 Meerwaarde
- 8 Beoordelingschaal

4 Inleiding

Onderwijs bereidt leerlingen voor op de maatschappij. Het brengt kennis, vaardigheden en attitudes over van generatie op generatie. Onze maatschappij evolueert, dus moet het onderwijs dat ook. Het is een hele klus om ons onderwijssysteem en onze aanpak voortdurend te actualiseren.

Deze vernieuwingen wegen door op leerkrachten en onderwijspersoneel. Er wordt, in vergelijking met vroeger, nu veel meer van een leraar verwacht. De tijd van een lesje op het bord geven is wel voorbij, gelukkig maar.

Uit eigen ondervinding en ervaringen uit mijn omgeving, merk ik dat het takenpakket van een leraar zo breed en divers is, dat er geen einde aan komt. We moeten ons dus flexibeler en efficiënter gaan opstellen, als we het hoofd boven water willen zien te houden. Er zijn verschillende componenten buiten het lesgeven om die wel noodzakelijk zijn, maar tegelijkertijd veel tijd in beslag nemen. Eén van deze grote taken die de actualiteit halen, is het evalueren van leerlingen.

Als leerkracht Nederlands, een vak met veel uren, kan ik beamen dat met name het correct willen beoordelen van leerlingen een tijdrovende opdracht is. Dit is meteen een eerste struikelblok dat zich voordoet bij evalueren van vaardigheden van een vak. Uiteraard zijn er nog heel wat andere evaluatievormen in het onderwijs die ook veel tijd en moeite kosten, het woord 'evaluatie' is namelijk een zeer ruim begrip. Ik wil me daarom voorlopig beperken tot het beoordelen van vaardigheden, en dan met name de spreekvaardigheid in een taalvak. Zeker op papier brengt dit daarenboven een hoop administratie met zich mee. Hoe efficiënter hoe minder tijd dit dus van ons takenpakket in beslag zal nemen. Des te meer tijd we kunnen spenderen aan andere zinvolle onderwijszaken.

Een tweede moeilijkheid rond het evalueren van vaardigheden die hierbij aansluit, is de manier van evalueren en dan vooral de feedback die aan de leerlingen wordt gegeven opdat ze uit hun fouten kunnen leren. Met gewoon een droge quotering ga je iemands spreek-, schrijf- of praktische vaardigheid niet meteen helpen verbeteren.

Een derde probleem is de soms nogal subjectieve kijk van leerkrachten tijdens het evalueren. Ik ben ervan overtuigd dat dit bijna uitsluitend onbewust is, maar toch lijkt het me boeiend om te onderzoeken of een keuze voor online evaluatievormen een positief effect kan hebben op de betrouwbaarheid, of juist niet.

Deze drie invalshoeken in combinatie met mijn ontwikkelde expertise in het vak informatica en Nederlands, maken dat ik dit een zeer interessant onderwerp vind om mee aan de slag te gaan. Ik wil in dit project ingaan op de vraag of de digitale mogelijkheden leraren daadwerkelijk kunnen helpen om minstens even efficiënt, gericht en betrouwbaar de vaardigheden te evalueren. Met andere woorden: biedt de digitale wereld een steun voor één of meerdere van de hierboven genoemde moeilijkheden?

5 Synthese van de wetenschappelijke literatuur

5.1 Takenpakket leraren secundair onderwijs

5.1.1 Wat doet een leraar zoal?

Dat lesgeven niet de enige opdracht is van een leerkracht, dat staat vast. Mensen zien leraren alleen in schoolcontext, wat daarom soms tot een verkeerd beeld leidt. Uit stage-ervaringen weet ik al dat lesvoorbereidingen, vergaderingen, evaluatie- en verbeterwerk, administratie en het klaarzetten van materiaal ook de nodige tijd in beslag nemen.

Exacte tijdsbestedingen van al deze aspecten zijn moeilijk vast te leggen. Je wisselt vaak af tussen taken waardoor je niet altijd een idee hebt van hoelang je ergens mee bezig bent. Je verbetert al een aantal toetsen tijdens de schoolpauze, overlegt met een collega tijdens de middagpauze, je zet lesmateriaal klaar, je geeft les, je woont een vergadering bij na het laatste lesuur, je komt thuis en vult je administratie aan, gaat weer verder met verbeteren ... Dit is één voorbeeld van een mix aan taken die doorheen een dag aan bod kunnen komen. Het enige dat duidelijk afgebakend is zijn de uren zelf.

Wat niet vergeten mag worden zijn extra activiteiten, verantwoordelijkheden die leerkrachten moeten opnemen. Het organiseren van de opendeurdag, het geven van bijlessen, inhaaltoetsen, het leiden van een vakgroep, inzetten voor goede doelen, schoolfeest, infoavonden, regelen van uitstappen, beantwoorden van mails, toezicht houden tijdens pauzes en activiteiten, eindreis begeleiden, Stuk voor stuk kleine dingen die er wel toe leiden dat een week in het schooljaar aardig goed gepland zit.

5.1.2 Onderzoek tijdsbesteding leraren basis- en secundair onderwijs

Om duidelijkheid te scheppen in de tijdsverhouding van taken die leraren voor hun job uitvoeren, heeft Vlaams minister van onderwijs Hilde Crevits een onderzoek uitbesteed aan een onderzoeksploeg onder leiding van Prof. dr. Ignace Glorieux (VUB). In dit onderzoek werd de tijdsbesteding van leraren basis- en secundair onderwijs zorgvuldig bijgehouden en geanalyseerd.

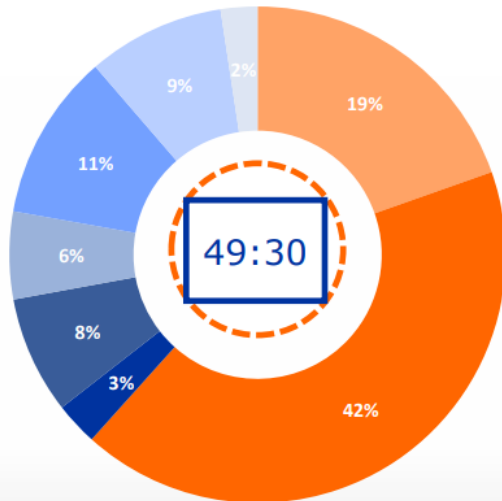
In totaal hebben 8571 leraren uit het basis- en secundair onderwijs in Vlaanderen vrijwillig deelgenomen aan het onderzoek. Zij hebben in het schooljaar 2017-2018 een week lang een 'dagboekje' bijgehouden waarbij ze dagelijks alle activiteiten registreerden, zowel werkgerelateerd als niet-werkgerelateerd. Met extra vragenlijsten en aanvullende informatie werd extra onderzoeksmateriaal verzameld dat nodig is om alle gegevens goed te kunnen kaderen en interpreteren. Er hebben uitsluitend werkende leraren deelgenomen. Leerkrachten die afwezig waren zijn niet opgenomen in het onderzoek.

Uit het eindrapport komt naar voren dat een voltijdse lesopdracht in het secundair gemiddeld 47u59' en in het lager onderwijs gemiddeld 41u11' per week bedraagt. Dit is echter een resultaat met vakantieweken inbegrepen. Tijdens lesweken verhoogt het gemiddelde tot 47u59' in het secundair onderwijs en zelfs 49u30' in het lager onderwijs. Als je weet dat in het secundair een voltijds lesrooster 22 uur bedraagt, dan kun je dus stellen dat leraren er niet om liegen, wanneer ze zeggen dat er veel meer extra uren in de job kruipen dan enkel het lesgeven.

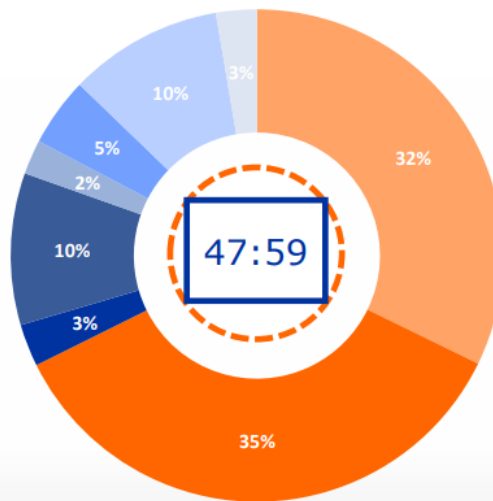
DEELTAKEN

WEEKNIVEAU: VOLTIJDS TIJDENS EEN LESWEEK

Basisonderwijs

Secundair onderwijs

Figuur 1 Resultaten tijdsbesteding leraren in voltijdse lesweek, onderwijs.vlaanderen.be

- Lesvoorbereiding en verbeterwerk
- Lesgeven en lesvervangende activiteiten
- Leerlingenbegeleiding, contact met ouders
- Professioneel overleg (intern/extern)
- Opvang en toezicht
- Klasadministratie, beheer materiaal en lokaal
- Schoolorganisatie en beleidsondersteuning
- Vorming

Figuur 2 Legende figuur 1, onderwijs.vlaanderen.be

Bij het bekijken van de verhoudingen in figuur 1, valt op dat in het secundair onderwijs bijna evenveel tijd besteed wordt aan lesvoorbereidingen en verbeterwerk als aan het lesgeven zelf. In het rapport geeft men ook aan dat 41% van het werk van een voltijds aangestelde leraar in het secundair onderwijs thuis gebeurt. Deze grote hoeveelheid werk legt uiteraard een extra druk op de schouders van leerkrachten.

(Vlaamse overheid, 2018)

5.2 Situering van evalueren

5.2.1 Waarom evalueren?

Evalueren speelt een belangrijke rol in het onderwijs. Het biedt de leerling meer inzicht inzake de wijze waarop hij moet studeren en tevens vertelt het de leerling waar hij staat, waar hij eventueel nog moet aan werken. Het zorgt voor een beter inzicht in studiekeuzes en kan leerlingen stimuleren om ergens aan te werken.

Ook voor de leraar is een evaluatie een bron van informatie. Het toetst onrechtstreeks ook de eigen aanpak. Als alle leerlingen in een bepaald deel slecht scoren, kan het misschien liggen aan het aanbrengen van het onderwerp in de les. Het vertelt jou als leraar ook of je in de toekomst de focus moet verleggen, wat de leerlingen nodig hebben om te slagen en hoe vaak er nog evaluaties moeten volgen om zeker te zijn van een positieve evolutie en voorbereiding op het examen.

Op mesoniveau (schoolniveau) heeft evaluatie ook een belang. Je wil dat alle leerlingen gelijk behandeld worden, en kunt eruit leren of de verschillende richtingen en klassen in goede verhouding staan tegenover elkaar als het gaat om leerinhouden en kennis.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

5.2.2 Begrippen rond evalueren

Hieronder staan enkele begrippen gekaderd die verder in dit wetenschappelijk project nog aan bod zullen komen.

- **Formatief / summatief evalueren**

Evaluaties kunnen opgesplitst worden in formatieve en summatieve evaluaties.

Een formatieve evaluatie heeft als doel om tijdens het lesgebeuren taken en opdrachten in te schakelen die op een systematische wijze feedback geven. Deze feedback wordt door leraar en leerlingen gebruikt om het onderwijsleerproces te verbeteren en bij te sturen. De leerling krijgt dus met andere woorden informatie over zijn eigen sterktes en zwaktes waarop hij kan inspelen om zijn eigen leerproces verder te doen evolueren in positieve richting. Het geeft antwoord op vragen als: hoever sta ik? In welke mate heb ik dit leerdoel bereikt? Welke fouten maakte ik en waarom? Bij deze manier van feedback geven krijgt de leerling ook niet het enge, sanctionerende gevoel van quoteren. De tips, opmerkingen en reflectie worden eerder gezien als een leermoment, een ondersteunend middel. Cijfers zijn hier geen prioriteit. De leraar krijgt via formatieve evaluatie ook een beeld waar zijn klas op dat moment staat, en wat hij eventueel zelf nog kan bijsturen om alle leerlingen te begeleiden in het behalen van de doelstellingen.

Als een evaluatie bedoeld is om de leerling echt te beoordelen, dus met oog op het geven van een attest, diploma of rapport, dan spreken we van summatieve evaluaties. Bij een summatieve evaluatie ga je op basis van alle beschikbare gegevens (toetsen, observaties, taken, ...) een eindoordeel vormen over de leerprestaties van de leerling. Je evalueert dus niet tijdens het leerproces maar achteraf om een conclusie te trekken. Summatieve evaluaties worden in de praktijk gebruikt om een cijfer te geven, een certificaat van een cursus te behalen, het beginniveau van een groep te testen bij aanvang van het schooljaar of de opleiding, als selectiemiddel om toegelaten te worden tot een opleiding, ... Je kan stellen dat een summatieve evaluatie minstens één van beide functies omvat: een leerperiode afsluiten of juist toelaten tot een leerperiode. Afsluiten is dan bijvoorbeeld het al dan niet krijgen van een diploma. Toelaten kan bijvoorbeeld het toelatingsexamen voor artsen en tandartsen zijn.

Er zijn ook evaluaties die zowel formatief als summatief zijn, al ligt de nadruk bijna altijd meer op één van beiden.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

- **Proces / product / permanent evalueren**

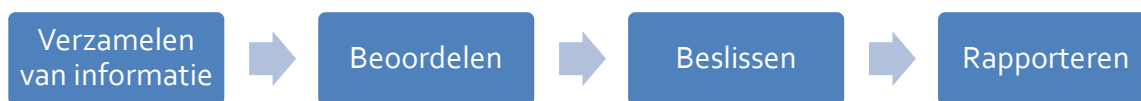
Een tweede onderverdeling om evaluaties te categoriseren is de indeling procesevaluatie en productevaluatie.

Een productevaluatie wil meten of leerdoelen zijn bereikt en of er dus een resultaat is. Een procesevaluatie wil weten hoe de leerdoelen worden nagestreefd. Het proces is belangrijker dan het resultaat. De kwaliteit van het didactische proces staat hier meer centraal. Een permanente evaluatie wil de vorderingen van de leerlingen continu in kaart brengen. Dit kan zowel op een formatieve als op een summatieve manier. Vooral deze continuïteit is hierbij dus een sleutelwoord. Een voorbeeld van een summatieve permanente evaluatie kan zijn dat je verschillende kleine testen afneemt die aan het einde leiden tot een eindbeoordeling, in plaats van één grote test aan het einde van de leerperiode.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

- **Fasen evaluatieproces**

Evalueren in het onderwijs is een proces waarin telkens dezelfde fasen naar voren komen. Je start met het verzamelen van informatie, gaat verder met het effectief beoordelen, je neemt een beslissing en rapporteert deze aan de leerling. Hieronder een schematische weergave.

Figuur 3 Schematische weergave fasen evaluatieproces

Het verzamelen van informatie heeft betrekking op de vraag: welke informatie willen we verzamelen en op welke wijze? Je gaat in deze fase dus kijken naar welke soort evaluatievorm en/of evaluatie-instrument je zal gaan gebruiken.

Het beoordelen van informatie is het geven van een waarde aan de informatie. Je bepaalt hier hoe je dit doet. Vergelijk je resultaten met andere leerlingen? Met de vorige resultaten van dezelfde leerling? Met criteria die je hebt opgesteld? Je geeft betekenis.

De fase van het beslissen omslaat de conclusie van de beoordeling. Wat ga je doen nu je weet wat de leerling bereikt heeft? Remediëren, diploma uitreiken, herkansing, bijles, ...

Het rapporteren is het terugkaatsen van de informatie naar de leerling. Je hebt op een goede manier gegevens verzameld, er een beoordeling aan gekoppeld, beslist wat de gevolgen zijn van de resultaten op deze beoordeling. Nu dien je enkel nog de leerling op de hoogte te brengen van je besluit: rapporteren.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

5.3 Evalueren van vaardigheden

5.3.1 Wat is vaardigheidsevaluatie

In de eerste fase van het evaluatieproces bepaal je hoe en welke informatie je zal verzamelen. Zo kun je ervoor kiezen om vaardigheden van leerlingen te evalueren. Je doet dit met een vaardigheidsevaluatie. Dit is het type evaluatie waar ik me in dit project in verdiep.

Een vaardigheidsevaluatie gaat op systematische wijze na in hoeverre een leerling een activiteit kan uitvoeren of een product kan produceren waarbij kennis en inzicht gebruikt moeten worden. Zo zijn er verschillende uiteenlopende vaardigheden die je met vaardigheidstaken kan testen: communicatievaardigheden, motorische vaardigheden, inzichtvaardigheden en sociaal-emotionele vaardigheden. Ik beperk me in dit project tot communicatievaardigheden, omdat ik de link wil maken naar mijn talige onderwijsvak Nederlands.

Twee noemenswaardige kenmerken van vaardigheidsoopdrachten, zijn dat ze vooral constructiegericht zijn en levensechtheid bieden. De leerling moet denken en doen, en anderzijds zijn kennis en vaardigheden toepassen in een levensechte context. Deze vaardigheidsoopdrachten kunnen dan geëvalueerd worden met een vaardigheidsevaluatie.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

5.3.2 Vormen evalueren van vaardigheden

Er zijn verschillende manieren om een vaardigheidsevaluatie te organiseren. In de eerste fase van het evaluatieproces bepaal je aan de hand van de informatie die je wenst te verzamelen, welke evaluatievorm of welk evaluatie-instrument hier het beste bij aansluit. Voor het verzamelen van informatie bij vaardigheidsevaluatie, moeten we op zoek naar een alternatief evaluatie-instrument. Met traditionele prestatietoetsen kun je namelijk geen vaardigheden meten. Er zijn wel twee andere categorieën van evalueren die naar voren komen.

Eenzijds zijn er zelfbeschrijvende technieken waarvan het gesprek, het leerverslag en de attitudeschaal de voornaamste zijn. Dit zijn evaluatie-instrumenten waarbij vooral input van de leerling wordt gevraagd in de vorm van reflectie, in dialoog treden met de leraar. Een gedetailleerde beschrijving van deze categorie en haar mogelijke uitwerkingen zou ons te ver van het project brengen.

Anderzijds zijn er de observatietechnieken, waarbij de leerkracht de leerling actief observeert. De drie voornaamste observatietechnieken zijn gedragsbeschrijvingen, controlelijsten en beoordelingsschalen.

Gedragsbeschrijvingen zijn simpelweg notities die je als leerkracht maakt over een leerling en het handelen van de leerling. Je observeert hierbij in een natuurlijke situatie, zonder dat de leerling er zich van bewust is dat hij geëvalueerd wordt. Een leerlingenvolgsysteem is hier bijvoorbeeld mee te vergelijken. Als leerkracht zet je er zaken in die je hebt gezien, ervaren van een leerling. Jammer genoeg kost het veel werk om dit voor alle leerlingen telkens te doen. Tevens bestaat ook het gevaar dat notities minder objectief zijn, of enkel opvallende zaken worden genoteerd die misschien niet altijd even positief zijn.

Een tweede voornaamste observatietechniek is de controlelijst. Je somt een aantal uitspraken, vaardigheden, vragen en/of concrete handelingen op en gaat na of ze worden bereikt. Er zit hier geen waardeoordeel aan verbonden, het beperkt zich louter tot het registreren van observaties. Je blijft hiermee dus in de eerste fase van je evaluatieproces: informatie verzamelen en bepalen op welke manier.

Tot slot de derde voornaamste observatietechniek is het gebruik van een beoordelingsschaal. Het is een controlelijst die de kwaliteit van de gedragingen en vaardigheden aangeeft. Welke beoordelingsschaal en hoe die vorm krijgt behandel je in de tweede fase van het evaluatieproces: beoordelen. Je kan in deze tweede fase bepalen of je een grafische schaal verkiest, een numerieke schaal, een combinatie van beiden of een beschrijvende schaal. Deze laatste wordt ook wel een rubriek, scoringsrubriek of in de Engelse bewoording rubric genoemd. De rubric is het evaluatie-instrument waarmee ik in dit wetenschappelijk project een onderzoek ga voeren.

(Standaert, Troch, Peeters & Stroobants, 2012)

5.4 Een rubric

5.4.1 Wat is een rubric

Een rubric is een beoordelingsinstrument om vaardigheden van leerlingen te beoordelen. Een rubric bestaat altijd ten minste uit evaluatiecriteria van een vaardigheid en per criterium de prestatieniveaus. De evaluatiecriteria zijn de aspecten waarop beoordeeld wordt. Voor een spreekopdracht kunnen dit bijvoorbeeld toonhoogte, tempo, lichaamstaal en taalgebruik zijn. De niveaus geven de mate weer waarin een bepaald criterium beheerst wordt of aanwezig is. De verschillende niveaus kunnen bijvoorbeeld onvoldoende, zwak, goed en zeer goed zijn. Echter is hier variatie in mogelijk, afhankelijk van de te beoordelen vaardigheid en de manier waarop de

vaardigheidsoopdracht opgebouwd is. Er wordt per criterium en prestatieniveau een beschrijving ingevuld waaraan de beoordeelde prestatie moet voldoen. Zo wordt een tabelstructuur gecreëerd. Tijdens het evaluatiemoment wordt dan per criterium (rijen van de rubric) omcirkeld of gemarkeerd welke beschrijving en dus welk niveau (kolommen) er van toepassing is op de leerling.

We kunnen rubrics indelen op twee manieren. De eerste manier is het onderscheid tussen een holistische en een analytische rubric. Bij een holistische rubric heb je maar één beoordelingscriterium dat in principe min of meer alle beoordelingscriteria voor die vaardigheid zou omvatten. Als leraar duid je maar één score of beschrijving aan die dus meteen een samenvatting geeft van het hele assessment (beoordelingsopdracht). Een gevolg van dit type rubric is dat de kandidaat hierdoor niet per se een beter beeld krijgt van de mate waarin hij de verschillende aspecten beheerst, hij heeft alleen een globale indruk, de optelsom. Het kan dus ook minder als formatieve evaluatievorm gebruikt worden. Bij een analytische rubric ga je wel alle verschillende evaluatiecriteria individueel behandelen. Er wordt gerichtere feedback aan de leerling bezorgd. Een analytische rubric kan zowel formatief als summatief gebruikt worden.

Holistische rubric

Beoordelingscriterium	Ze er onvoldoende	Onvoldoende	Voldoende	Goed
De student heeft een adviesgesprek gevoerd.	Het gesprek verliep slecht, meerdere aspecten voor een goed gesprek zijn niet aan de orde geweest en/of de structuur van het gesprek was zeer onvoldoende en/of de wijze waarop met de klant werd omgegaan was zeer onvoldoende.	Het gesprek voldeed als geheel niet aan de standaard, enkele aspecten zijn niet aan de orde geweest en/of de structuur van het gesprek was onvoldoende en/of de wijze waarop met de klant werd omgegaan was onvoldoende.	Het gesprek voldeed aan de standaard, bijna alle aspecten zijn aan de orde geweest, de structuur van het gesprek was voldoende en de wijze waarop met de klant werd omgegaan was ook voldoende.	Het gesprek voldeed ruim aan de standaard, alle aspecten zijn aan de orde geweest, de structuur van het gesprek was goed en de wijze waarop met de klant werd omgegaan was ook goed.
Score		X		

Figuur 4 Voorbeeld holistische rubric, www.toetsen-beoordelen.nl

Een tweede manier van indelen is het onderscheid generiek versus taakspecifiek. Een generieke rubric is inzetbaar bij meerdere assessments. De criteria zijn dus net wat vager en algemener, zodat dezelfde rubric in de toekomst voor andere gelijkaardige opdrachten gebruikt kan worden als evaluatiemiddel. Een taakspecifieke rubric wordt volledig opgesteld in functie van die ene vaardigheidsoopdracht die de leraar wil evalueren. De laatste vorm is doelgerichter en maakt concrete formuleringen mogelijk. Er sluipt meer werk in het creëren van een taakspecifieke rubric, maar de kwaliteit van feedback die geboden wordt profiteert mee van de tijdsinvestering.

Er is onduidelijkheid over het idee dat rubrics betrouwbaarder en meer valide zijn dan evaluaties zonder rubric-vorm. Onderzoeken spreken mekaar tegen en zijn verschillend van meting tot meting. Het gebruik in het onderwijs moet echter zeker niet ontraden worden. In vergelijking met de methodiek waarbij de leerkracht gewoon een quoteringslijst geeft aan de hand van wat hij ziet zonder gebruik te maken van een checklist of evaluatiecriteria, heeft de rubric een grotere mate van standaardisatie. Iedere leerling wordt op identieke wijze beoordeeld, wat een

belangrijke factor is om de betrouwbaarheid en validiteit van een score te verhogen. Er moet vooral zorgvuldig gekeken worden naar de beoordelingscriteria en de leraar dient goed ingewerkt te zijn om rubrics op een correcte manier te gebruiken.

(Straetmans, 2015)

5.4.2 Rubric opstellen

Het correct opstellen van een goede rubric is een essentieel onderdeel binnen de evaluatievorm. Er zijn drie factoren die de kwaliteit van een rubric grotendeels bepalen. Als eerste is de validiteit belangrijk. Elk onderdeel moet nauwkeurig overeenstemmen met het beoogde leerdoel en elk onderdeel is op maat van de klasgroep. Als tweede is de kwaliteit van de criteria ook een beïnvloedende factor. De kwaliteit uit zich in het aantal criteria, de relevantie en ook de samenhang tussen de criteria onderling. De derde factor waar bij het opstellen van een rubric rekening mee moet worden gehouden, is de kwaliteit van de indicatoren of prestatieniveaus. Deze moeten voor alle criteria parallel lopen en concreet geformuleerd zijn. Je kan bijvoorbeeld niet bij niveau 4 van toonhoogte invullen dat de intonatie perfect was, om bij niveau 4 van tempo te schrijven dat er nog werk aan de winkel is. Niveau 4 moet voor ieder beoordelingscriterium dus parallelle doelstellingen beogen.

(van Strien & Joosten-ten Brinke, 2016)

5.5 Evalueren met online tool ForAllRubrics

5.5.1 Algemene informatie ForAllRubrics

Om ook binnen het domein evaluatie tegemoet te komen aan de toenemende digitalisering, zijn er verschillende bedrijven die een tool aanbieden waarmee rubrics snel en overzichtelijk opgebouwd kunnen worden. Eens tevreden, is het een kwestie van downloaden en afdrukken om in de klas te evalueren. Sommige bedrijven gaan nog een stapje verder en geven zelfs de mogelijkheid om de rubric digitaal in te vullen voor al je leerlingen. Eén van de online diensten die dit aanbiedt is ForAllRubrics.

ForAllRubrics is een Amerikaanse (Chicago) tool die zich al 15 jaar lang specialiseert in de ontwikkeling van digitale assessmentsystemen. Na het aanmaken van een gratis account als leraar, is er de mogelijkheid om klassen te creëren waarin vervolgens accounts voor leerlingen kunnen worden opgenomen. Vervolgens maakt de leraar op het platform een rubric aan en dient hij enkel nog de juiste klas en leerling te selecteren om te starten met een evaluatie.

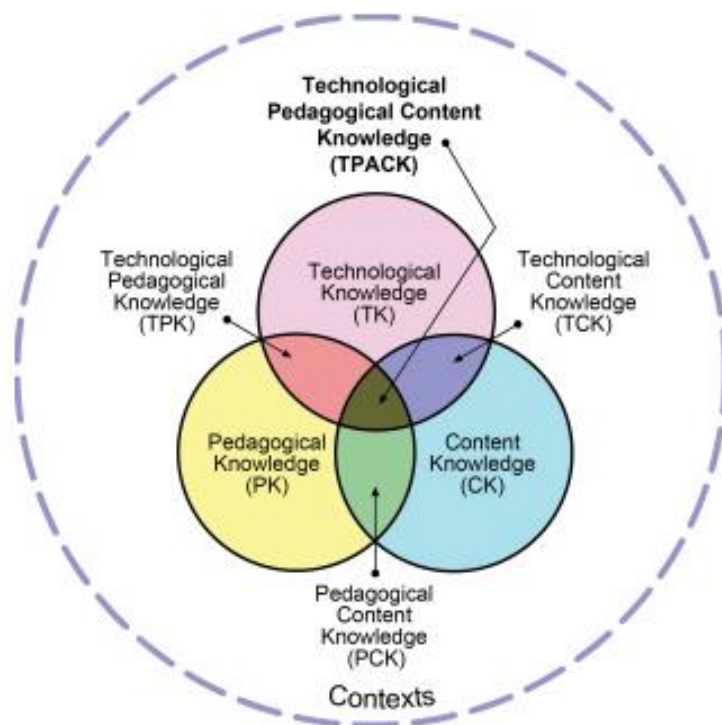
Met enkele muisklikken kunnen de prestatieniveaus per criterium worden aangeduid en steeds worden gewijzigd bij twijfel. Er kan een commentaar of bijlage toegevoegd worden en vervolgens is het alleen een kwestie van de gegevens op te slaan. Aan ieder prestatie is op voorhand door de leraar een waarde (score) gekoppeld. Die waarde is afhankelijk van de gekozen beoordelingsschaal. Je kan bijvoorbeeld werken met onvoldoende, zwak, goed en zeer goed. (onvoldoende = 1 punt, zwak = 2 punten, goed = 3 punten en zeer goed = 4 punten). Wil je aan je niveau andere waarden koppelen bijvoorbeeld 1 punt, 3 punten, 5 punten en 7 punten, dan is dat ook mogelijk. Tijdens de evaluatie selecteer je dan het niveau dat voor ieder beoordelingscriterium van toepassing is, en maakt ForAllRubrics de rekensom om een eindtotaal te tonen. Na opslaan kun je niveaus nog wijzigen. Dit zorgt ervoor dat het aspect 'beoordelen' van het evaluatieproces een stuk verlicht wordt voor de leerkracht.

Na afloop van de evaluatie kan de leraar opteren om de punten verborgen te houden, of ze meteen te delen met de leerling in kwestie. Met één muisknop kun je de persoonlijke feedback naar alle leerlingen individueel via mail versturen. De leerling kan de feedback behalve ontvangen via mail, ook op het platform terugvinden door in te loggen met de gegevens die de leraar bij het aanmaken van de accounts heeft ingevoerd. Een vereiste voor dit alles is het beschikken over een degelijke internetverbinding op je desktop, laptop of tablet. Het rapporteren van de feedback aan de leerling, fase 4 van het evaluatieproces, zou met de tool ForAllRubrics dus sneller moeten gaan.

Een groot voordeel van het platform is dat het gratis is, voor individueel gebruik van de leraar. Wanneer de tool door alle leerkrachten van eenzelfde school of community gebruikt zou worden, is het de bedoeling dat er vanuit de school in wordt geïnvesteerd. Uiteraard geeft men de school dan ook extra mogelijkheden waaronder een centraal beheer van de leerkrachten- en leerlingenaccounts. Klassen kunnen dan meteen door alle leerkrachten gezien worden, zonder dat ze door iedere leraar individueel moeten ingevoerd worden. Tevens maakt de gebruiksvriendelijkheid van het platform het erg toegankelijk, ook voor leraren die geen ICT-knobbel hebben.

5.5.2 Meerwaarde bepalen met TPACK-model

Omdat de tool gratis is en eenvoudig in gebruik, betekent dat uiteraard niet dat de leraar er blindelings in mee moet gaan. Zoals reeds eerder vermeld is een rubric bedoeld om vaardigheden te meten. Niet in ieder onderwijsvak komen vaardigheden even frequent aan bod. De tool zal dus ook niet voor ieder vak een meerwaarde kunnen bieden. Om te bepalen of en in welke mate de tool dan wel handig kan zijn, helpt het TPACK-model de leraar bij zijn beslissingen. Het TPACK-model staat voor Technological Pedagogical Content Knowledge. De drie grote pijlers ervan zijn de vakinhoud, de didactiek en de technologische kennis, ofwel ICT. Een leerkracht moet een inhoudelijk expert zijn in zijn vakgebied. Hij moet ook over de nodige kennis van didactiek beschikken. Nog belangrijker is de wisselwerking tussen deze eerste twee pijlers. Werkvormen en didactische inzichten moeten aansluiten bij de inhoud. Wanneer je als inhoud 'spreken' wil behandelen in het vak Nederlands, ga je als werkvorm niet opteren om een uur te doceren. Er is dus zeker een verband. De laatste jaren is er het ICT-aspect bijgekomen, de derde pijler van het model.

Figuur 5 TPACK-model, <http://www.tpack.nl>

Omdat er veel potentieel in technologie en in didactische tools op het internet zit, kan ICT zeker ook in het klasgebeuren worden geïmplementeerd. Er moet alleen met de vakinhoud en didactiek rekening gehouden worden. Wanneer de vakinhoud een rekenopdracht omvat, en het is de bedoeling dat de leerlingen zelfstandig aan de slag gaan, dan kan een iPad met rekenapp een enorme meerwaarde bieden in de klas. De leerlingen zijn actief aan de slag, en krijgen instant feedback van de applicatie. Wie veel fouten maakt begint bijvoorbeeld automatisch een niveautje lager, wie alles juist heeft krijgt de iets uitdagendere rekensommen. De tijd die vrijkomt van het verbeterwerk en van het voorbereiden van differentiatiebundels, kun je als leraar weer in een andere taak stoppen. Zo'n grote voordelen zijn er alleen als er goed nagedacht is over de combinatie van alle drie de aspecten. Bij het nadenken moet ook de context in kaart gebracht worden. Geef je les aan een klasgroep van 30 leerlingen en

beschikt je school over 10 iPads, dan zul je oplossingen moeten zoeken zodat alle pijlers nog steeds mooi met mekaar samenwerken. Zo kun je de werkvorm misschien licht wijzigen door de ene helft van de klas met de iPad te laten werken en de andere helft van de klas een leesopdracht of alternatieve opdracht te geven.

Wanneer je als leraar gebruik wil maken van de tool ForAllRubrics, dan heb je al twee aspecten van het TPACK-model vorm gegeven. Het ICT-aspect omvat het feit dat er met een computer wordt gewerkt om leerlingen te evalueren. Het aspect didactiek heb je deels vorm gegeven door te bepalen dat je gaat evalueren, en meer specifiek met rubrics. Welke opdracht je evalueert heeft te maken met de vakinhoud die je wil verwerken en evalueren. Als leerkracht Nederlands kan een digitale rubric goed gebruikt worden om spreekvaardigheid mee te evalueren. Je kan hen een presentatie laten doen omtrent hun hobby's. Dit is meteen de inhoud waaraan je nu een betekenis hebt gegeven. De context die van belang is voor deze combinatie, is vooral het aantal leerlingen en de praktische mogelijkheden om te werken met ICT bij de evaluatie. Is er internet aanwezig? Kan er van een laptop of tablet gebruik worden gemaakt? Indien dit in orde is, geniet je als leraar opnieuw van de voordelen van deze ICT-integratie. Zo bespaar je jezelf administratief werk, het printen en bewaren van papieren.

6 Het praktijkonderzoek

6.1 Hypothese

De literatuurstudie bevestigt het idee dat leerkrachten veel tijd in hun voorbereidings- en evaluatiewerk stoppen. Ook leert de studie ons dat het evalueren van vaardigheden om een meer complex evaluatie-instrument vraagt dan traditionele prestatietoetsen. Een rubric is hier een voorbeeld van een alternatief.

Als toekomstig leerkracht Nederlands – informatica wil ik onderzoeken of ICT-tools een ondersteunende functie kunnen aannemen bij het evalueren van de communicatievaardigheden van leerlingen bij een spreekopdracht. Opzoekingswerk tijdens de literatuurstudie wees uit dat ForAllRubrics precies de tool is waarnaar ik op zoek was om mijn onderzoek te kunnen voeren.

Mijn centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Biedt de online evaluatietool ForAllRubrics een meerwaarde bij het evalueren van spreekopdrachten?”

Rekening houdend met wat ik gelezen heb tijdens de literatuurstudie en wat ik ervaren heb bij het uittesten van de tool, veronderstel ik dat in zijn geheel er zeker sprake kan zijn van een meerwaarde voor de leraar. Vooral op vlak van efficiëntie zou er een positief effect naar voren moeten komen.

Deze centrale onderzoeksvraag omvat drie deelvragen die ik graag in dit onderzoek beantwoord wil hebben:

“Is het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten efficiënter?”

Als gekeken wordt naar de werking van de online tool, die bijvoorbeeld papierwerk compleet overbodig maakt, meen ik op deze onderzoeksvraag het antwoord reeds te kennen. Ja, het zou efficiënter moeten zijn.

“Zorgt het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten voor gerichtere feedback die meer aanzet tot reflecteren?”

Vanwege het feit dat er met een analytische rubric gewerkt wordt, die online een grote flexibiliteit biedt, lijkt mij het antwoord hierop ja. In het onderzoek wil ik vooral aantonen hoe de meningen hierover kunnen verschillen.

“Is het gebruik van de online tool ForAllRubrics bij het evalueren van spreekopdrachten betrouwbaarder?”

Ik vermoed van wel, aangezien je binnen de tool de mogelijkheid hebt om een op maat gemaakte rubric te bouwen. Steunend op de literatuurstudie is een rubric een betrouwbaarder instrument dan een beoordeling zonder rubric-vorm. Ook verwacht ik dat als de beoordelingscriteria zowel op de evaluatienormen van de mentor als die in ForAllRubrics op elkaar afgestemd worden, de resultaten gelijkaardig zullen zijn.

6.2 Uitvoering

Voor de uitvoering heb ik aangeklopt bij de oude middelbare school waar ik als leerling vertoefde. Ik ken er namelijk veel leerkrachten, waaronder mevrouw Baert die ik voor dit project heb kunnen overtuigen om mijn mentor te zijn.

Mevrouw Baert geeft Nederlands in klassen van het tweede jaar A-stroom. Klassen 2A6 en 2A1B kregen van haar dezelfde spreekopdracht, met dezelfde doelen en eenzelfde manier van evalueren. De leerlingen moesten op zoek naar enkele actuele nieuwsartikels die aansloten bij hun interesses. Uiteindelijk dienden ze één artikel uit te kiezen dat ze zouden verwerken in een spreekopdracht waarbij ze zelf de nieuwslezer waren en hun nieuwsitem zo goed mogelijk moesten voorstellen. De opgave werd opgesteld volgens de OVUR-strategie, waarbij in iedere fase de nodige tips en uitleg verwerkt zat. Zo wisten ze op voorhand dat ze op volgende aspecten zouden beoordeeld worden: stemvolume, articulatie, taalgebruik, oogcontact, tempo, lichaamshouding en mimiek, toon en tot slot inhoud + creativiteit.

Bij deze spreekopdracht wilde ik mijn manier van evalueren testen. De mentor maakte gebruik van een numerieke beoordelingsschaal om de leerlingen te evalueren. Een veelvoorkomende vorm van vaardigheidsevaluatie. De

evaluatievorm van mevrouw Baert voldoet aan de eigenschappen van een numerieke beoordelingschaal. Deze is ook terug te vinden in de bijlagen. Ik baseerde mij op de beoordelingscriteria om mijn rubric op te stellen, ook te vinden in de bijlagen. Uiteraard hield ik rekening met de eisen bij het opstellen, waar ik het in mijn literatuurstudie over heb gehad. Zo is gekeken naar de validiteit. Een rubric kan niet als kennisafnamemiddel ingezet worden, maar is wel heel geschikt om vaardigheden mee te meten. Er ontstaat met een (online) rubric de mogelijkheid om feedback te geven waar de leerling daadwerkelijk wat aan heeft in zijn evolutie tot een betere spreker. Behalve de validiteit is de kwaliteit van de beoordelingscriteria van belang. Ik heb alle criteria van de mentor kunnen overnemen, omdat de relevantie en samenhang tussen alle criteria degelijk was. Het waren ook niet extreem veel of weinig criteria, precies voldoende voor deze spreekopdracht. De derde factor om een goede rubric op te stellen is de kwaliteit van de prestatieniveaus. Er is goed nagedacht over concrete formuleringen, en deze lopen ook parallel met de criteria onderling.

Als voorbereiding op het onderzoek maakte ik een account aan op ForAllRubrics. Ik creëerde de rubric in het programma en voegde de 2 klassen toe. Per klas kon ik een Excel-document importeren met de voornaam, naam en klasnummer van de leerling. De tool maakte dan automatisch voor alle gebruikers een account aan. Ik moest ook zeker zijn dat ik in de school gebruik zou kunnen maken van een degelijke wifi-verbinding, wat het geval was.

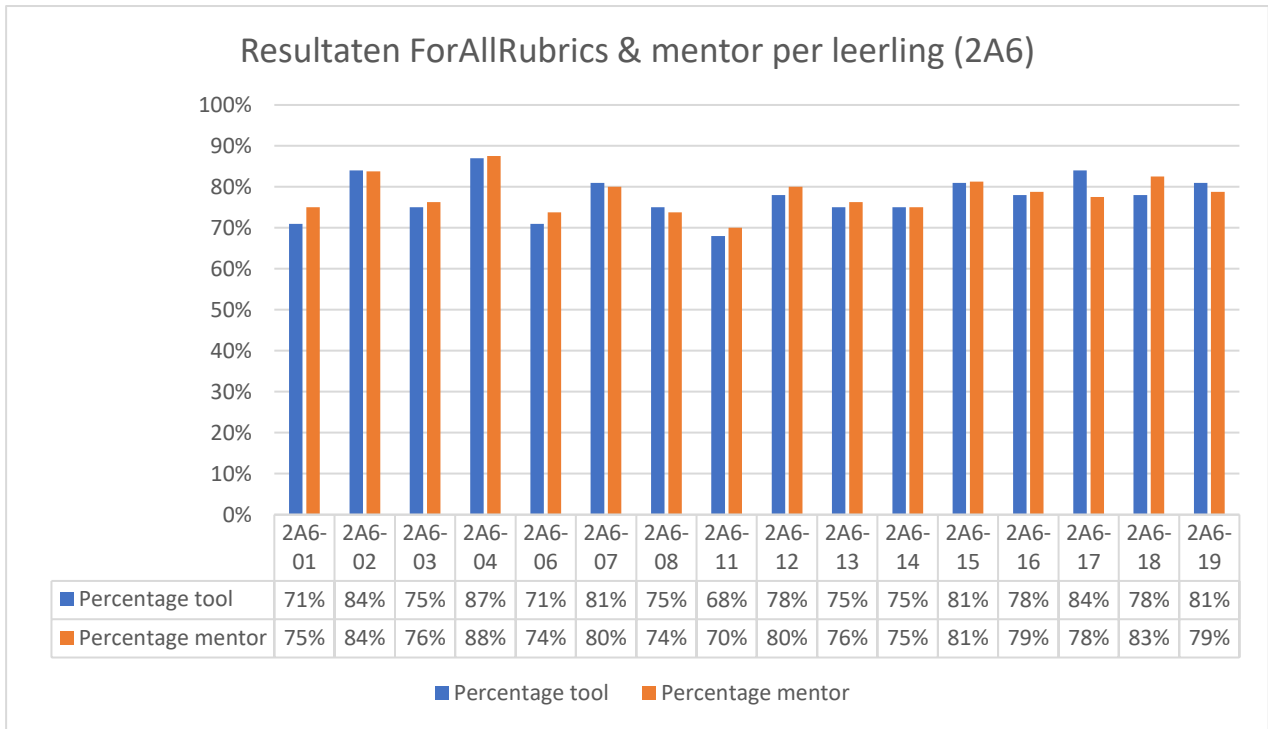
Het onderzoek zelf nam in iedere klas twee lesuren in beslag, wat maakte dat de totale praktijkuitvoering vier lesuren duurde. De mentor en ik zaten telkens achteraan. De mentor maakte gebruik van haar eigen evaluatiemethode, waarbij ze per beoordelingscriterium (toonhoogte, tempo, ...) een score van 1 t.e.m. 10 omcirkelde en hier vervolgens de som van maakte om een eindtotaal voor de leerling te verkrijgen. Ze vulde deze evaluatie in op het reflectiepapier dat leerlingen bij hun opdracht hadden gekregen. Sommige leerlingen hadden dit echter niet bij, waardoor een aantal evaluaties van de mentor op een cursusblad zijn geschreven. Terwijl de mentor via de gebruikelijke evaluatiepapieren beoordeelde, diende ik voor iedere leerling digitaal een rubric in te vullen op mijn laptop. Ik overliep alle criteria en klikte aan wat ik voor de presenterende leerling in kwestie van toepassing achtte. Ik voegde aan het einde bij iedere leerling persoonlijke eindcommentaar toe en sloeg de rubric op om op de volgende leerling te kunnen klikken. Door tijdsgebrek zijn niet alle leerlingen in die 4 uur aan bod kunnen komen. Voor mijn onderzoek heeft dit echter geen consequenties.

Om de meerwaarde van de tool te meten koos ik voor de combinatie van drie verschillende metingen. Als eerste heb ik de eindresultaten van mijn rubrics voor elke leerling naast de resultaten van de leraar gelegd. Dit om de interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid, wat in de resultaten wordt verduidelijkt, en betrouwbaarheid te controleren van beide vaardigheidsevaluaties. Als tweede meting stelde ik een korte enquête op voor de leerlingen die na afloop naar hun bevindingen polste. Hiermee kom ik te weten wat zij vinden van deze nieuwe manier van feedback ontvangen. Het kan vooral iets vertellen over de mate waarin zij de feedback gericht vinden en bij hen aanzet tot reflecteren. Als derde meting voerde ik een gesprek met de mentor omtrent haar bevindingen van de tool. Deze laatste meting leert of de leerkracht de efficiëntie en objectiviteit van de tool inziet.

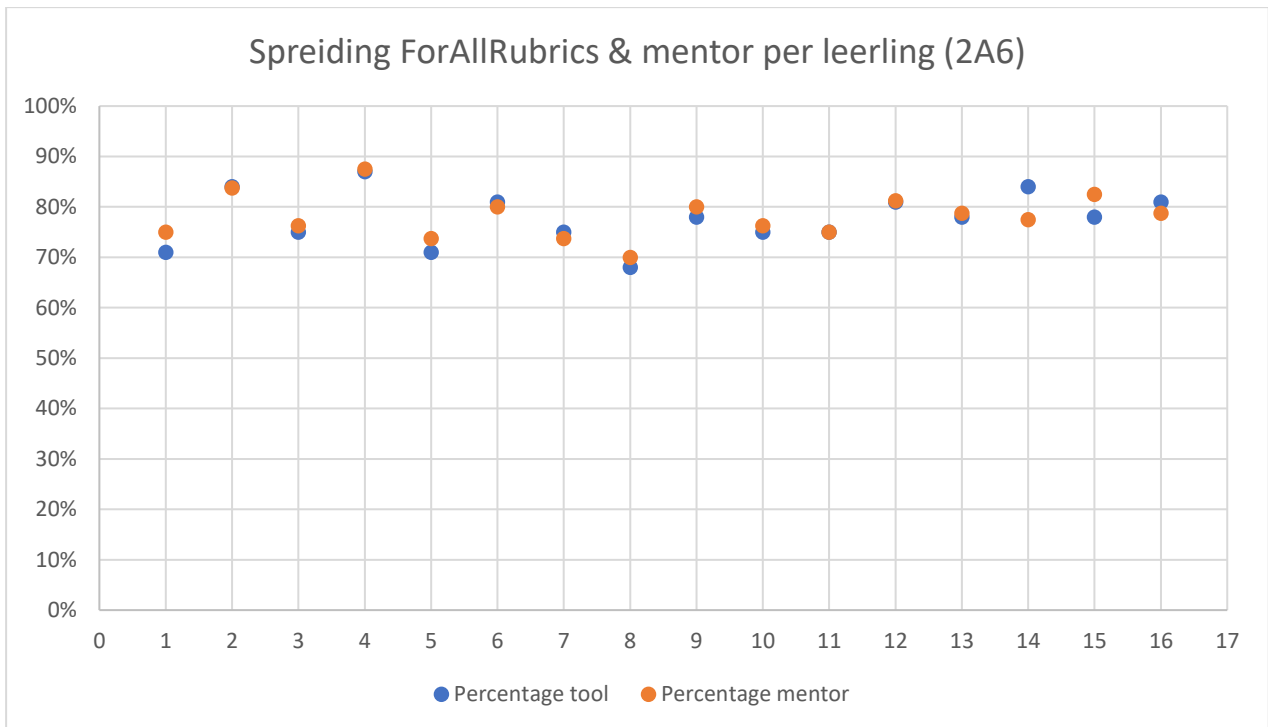
6.3 Resultaten

6.3.1 Vergelijken eindresultaten ForAllRubrics met mentor

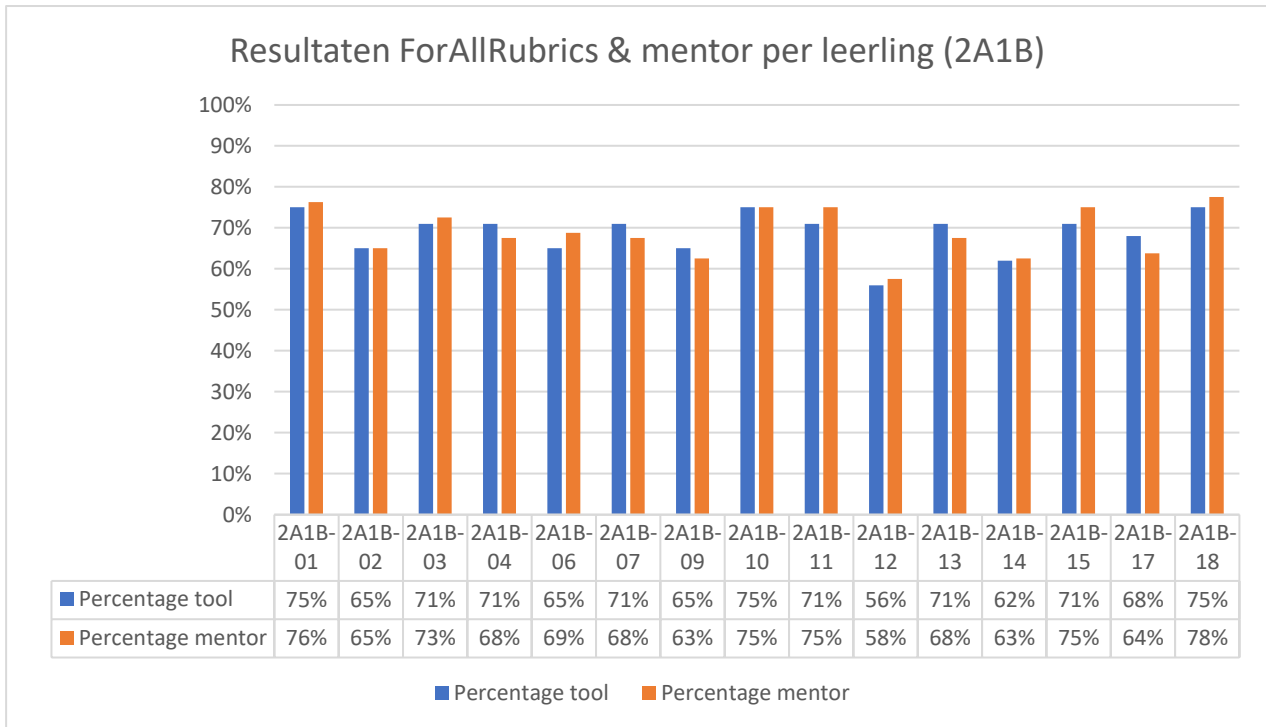
Hieronder worden twee grafieken weergegeven die mijn score in ForAllRubrics vergelijkt met de score die de mentor gaf. De scores zijn omgerekend naar percentages, met een afronding tot op de eenheid. Op de x-as bevinden zich de geëvalueerde leerlingen van de klas, weergegeven met hun klasnummer. Nummers die ontbreken stellen leerlingen voor die hun spreekopdracht niet hebben kunnen houden tijdens de afgesproken momenten. In figuur 6 zijn de statistieken te zien voor klas 2A6, in figuur 7 die voor 2A1B. Er is geen statistische reden om de klassen apart weer te geven gezien de identieke opdracht en identieke doelgroep. De keuze om te splitsen is gemaakt om het overzichtelijk te houden.

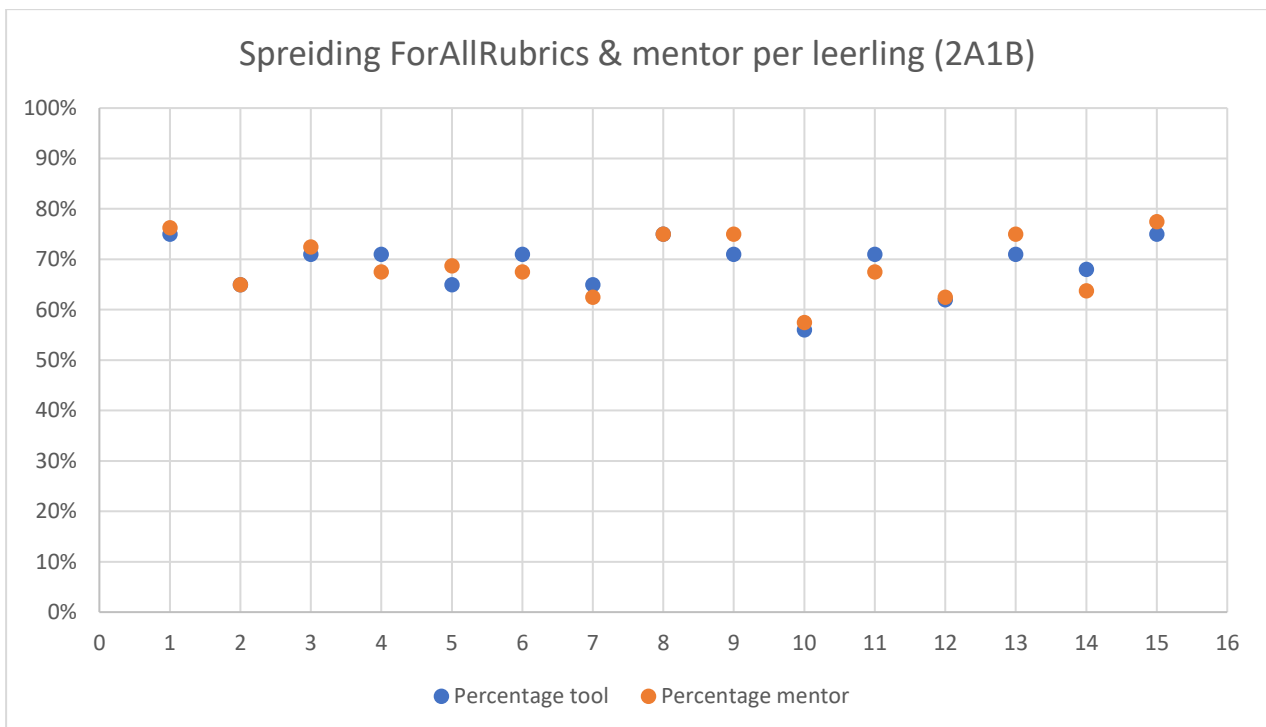
Figuur 6 Dit zijn de eindresultaten van ForAllRubrics en die van de mentor, vergeleken per leerling in de klas 2A6. De leerlingen zijn geanonimiseerd weergegeven met een klasnummer.

Figuur 7 Dit is de spreading van resultaten van ForAllRubrics en die van de mentor, vergeleken per leerling in de klas 2A6.

Figuur 8 Dit zijn de eindresultaten van ForAllRubrics en die van de mentor, vergeleken per leerling in de klas 2A1B. De leerlingen zijn geanonimiseerd weergegeven met een klasnummer.

Figuur 9 Dit is de spreading van resultaten van ForAllRubrics en die van de mentor, vergeleken per leerling in de klas 2A1B.

De evaluatiemethode door de mentor en die van de tool ForAllRubrics liggen uitermate dicht bij elkaar. Dit overtreft zelfs mijn stoutste verwachtingen. Gekeken naar beide klassen, bedraagt het grootste verschil tussen beide individuele scores 6 %. Alle andere resultaten liggen binnen het verschil van 5%. Bij vijf leerlingen is het percentage van de tool zelfs identiek aan dat van de mentor.

Hoewel de mentor de leerlingen zelf niet evalueerde met de tool, maar met haar eigen evaluatiemethode, valt deze net als de online rubric in de tool ook onder dezelfde groep evaluatie-instrumenten: beoordelingsschalen. We kunnen in beperkte mate het begrip interbeoordelaarsbetrouwbaarheid aanhalen. Dit is de mate van overeenstemming tussen verschillende beoordelaars. Men evalueert dezelfde evaluatieopdracht met een identiek of gelijkaardig meetinstrument, en kijkt of beide beoordelaars dezelfde uitkomsten hebben. Hoe dichter de uitkomsten bij mekaar liggen, hoe positiever voor de betrouwbaarheid. Als we kijken vanuit de visie van de mentor, dan is de online tool ForAllRubrics een betrouwbaar meetinstrument, aangezien gelijkaardige resultaten worden berekend als haar eigen resultaten.

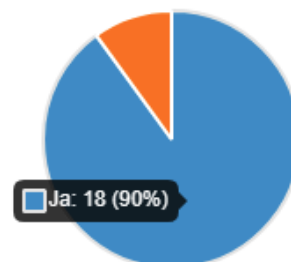
6.3.2 Enquête leerlingen

Hieronder de resultaten op de vragen die zijn gesteld in de leerlingenenquête na het onderzoek. Vragen 1 t.e.m. 3, niet weergegeven hieronder, was louter persoonlijke informatie (naam, klas en klasnummer). Bij vragen 4 en 5 werd niet alleen bij de evaluatie van de tool gepolst naar hun mening, deze vragen gelden voor alle spreekopdrachtevaluaties. Dit werd ook duidelijk gesitueerd in de enquête. Vragen 6 en 7 focusten puur op de feedback (ingevulde rubric van ForAllRubrics) van hun spreekopdracht die ze via mail ontvingen van mij. Niet alle leerlingen hebben de enquête ingevuld (ondanks duidelijke mededeling).

4. Wanneer je de evaluatie van je spreekopdracht terugkrijgt, bekijk je die dan altijd volledig?

[Meer details](#)

● Ja	18
● Nee	2

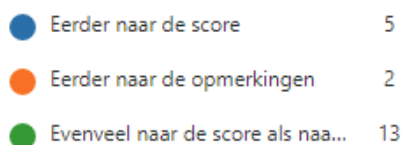

Figuur 10 Taartdiagram van het aantal leerlingen die de evaluatie van hun spreekopdracht steeds volledig bekijken, in vergelijking met zij die dat niet doen.

Uit de resultaten in figuur 10 blijkt dat 90% van de leerlingen de feedback van hun spreekopdracht volledig bekijkt. Ik had hier een veel lager cijfer verwacht, omdat ik zelf de ervaring had dat ik met evaluaties van spreekopdrachten die pas weken later werden uitgedeeld, er niet zo veel meer bleef hangen. Dit is ook een factor waar ForAllRubrics met de instant manier van feedback terugsturen op kon inspelen, al lijkt hier volgens de resultaten zeker geen zwakke plek te schuilen bij traditionele vaardigheidsevaluaties. Uiteraard moet altijd in het achterhoofd gehouden worden dat dit slechts een steekproef is, en geen onderzoek op grote schaal. Het is zeker mogelijk dat dit voor andere klasgroepen en leerlingen uit andere scholen geen positief resultaat geeft zoals hier.

5. Kijk je bij de evaluatie van een spreekopdracht eerder naar je score of eerder naar de opmerkingen en tips?

[Meer details](#)

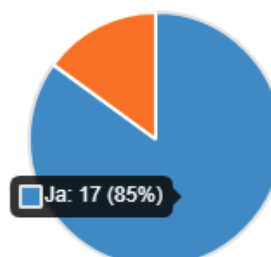
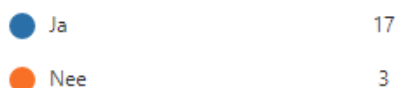

Figuur 11 Taartdiagram dat de verhouding toont tussen het aantal leerlingen die bij de evaluatie van een spreekopdracht eerder naar score, eerder naar opmerkingen of evenveel naar beiden kijken.

Uit de resultaten in figuur 11 blijkt dat 65% evenveel belang hecht aan score dan aan opmerkingen bij de feedback van hun spreekopdracht. 10% hecht alleen belang aan de feedback. Het feit dat met een rubric wordt gewerkt, zorgt al dat er veel meer gefocust wordt op verbale beschrijvingen en minder op quoterings. Ook de eenvoudigheid en efficiëntie in het toevoegen van commentaar binnen ForAllRubrics maken dat de tool deze grote doelgroep van mensen die ook opmerkingen belangrijk vinden, samen 75%, sneller kan bieden wat ze wensen in hun feedback. Het feit dat je de rubric online invult maakt ook dat je sneller meer commentaar en opmerkingen kan geven, zelfs per beoordelingscriterium als dat gewenst is.

6. Vind je het handiger om de feedback van je spreekopdracht online te krijgen?

[Meer details](#)

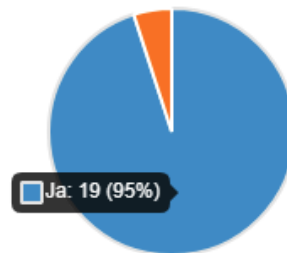
Figuur 12 Taartdiagram dat de verhouding toont van het aantal leerlingen die het handig vinden om online feedback te ontvangen van hun spreekopdrachten en zij die dat niet vinden.

De resultaten van figuur 12 zijn een belangrijke bron van informatie voor het evalueren van de tool ForAllRubrics. 85% is het erover eens dat de online manier van feedback van spreekopdrachten krijgen handiger is. Als het aan de leerlingen ligt is dit dus een gerichtere manier van feedback geven, die dan ook meer zal aanzetten tot reflecteren.

7. Je kreeg via mail je feedback in de vorm van een rubric (zie foto). Vind je deze rubric (tabel met alle criteria voor een spreekopdracht) een goede manier om een spreekopdracht te beoordelen?

[Meer details](#)

● Ja	19
● Nee	1

Figuur 13 Taartdiagram dat de verhouding toont van leerlingen die de online rubric een goede manier van evalueren vinden, en leerlingen die dat niet vinden.

Wat de resultaten van figuur 13 ons tonen, is dat 95% van de leerlingen de nieuw uitgeteste evaluatiemanier als een goede manier van evalueren ziet. Leerlingen hebben uiteindelijk ook een aandeel in de manier van feedback krijgen, daar zij diegenen zijn die er iets mee moeten doen. Als het van deze testgroep afhangt, zou de tool meteen ingezet kunnen worden.

6.3.3 Gesprek mentor

Uit het gesprek met de mentor, waarbij gevraagd werd naar voor- en nadelen van de tool, zijn enkele zaken naar voren gekomen.

Tijdens een spreekopdracht is het vaak niet gemakkelijk om alle evaluatiepuntes in te vullen. Deze tool zorgt ervoor dat je met een simpele klik kan aanduiden hoe de leerling presteert. Ook gaf de mentor aan dat dankzij het feit dat je de evaluatie meteen per e-mail naar de leerlingen kunt sturen, je kort op de bal kan spelen. Een derde voordeel dat mevrouw Baert vermeldt is het feit dat je per beoordelingscriterium, maar ook algemeen commentaar kan toevoegen. Een vierde voordeel is tot slot dat je als leraar zelf niet aan de slag hoeft te gaan om alle punten op te tellen en te verrekenen, dit doet de tool voor jou.

Als bedenking had mevrouw Baert dat je de criteria vooraf nauwkeurig dient te omschrijven, anders is het moeilijk om aan te duiden wat precies van toepassing is voor de leerling. Om hier een concreet voorbeeld van te geven: wanneer je bij tempo als formuleringen 'je praat onverstaanbaar snel', 'je praat te snel', 'je praat op een goed tempo, maak alleen meer gebruik van pauzes' en 'je praat constant met een perfect tempo' gebruikt, dan vind je voor de leerlingen die traag spreken geen toepasselijke formulering terug in de rubric.

Kort samengevat vindt de mentor het een efficiënte tool, en is ze zelf geïnteresseerd om deze te gebruiken voor haar toekomstige spreekopdrachten. Als taalleerkracht kan ForAllRubrics een grote meerwaarde bieden.

6.3.4 Relativiteit van de resultaten

In dit onderzoek zijn er enkele parameters die misschien ongewild en onbewust een invloed hebben gehad op de resultaten. Daarom brengen we enkele risico's in kaart om onduidelijkheden en onjuiste veralgemeningen te vermijden.

Van de twee klassen zijn niet alle leerlingen binnen de uren van het praktijkonderzoek geëvalueerd kunnen worden. Van de 37 leerlingen is bij 31 leerlingen het onderzoek uitgevoerd. Van die 31 leerlingen die achteraf geïnstrueerd werden een enquête in te vullen na het ontvangen en lezen van de online feedback, hebben 20 leerlingen daadwerkelijk de vragen ingevuld. De resultaten van de enquête vertegenwoordigen dus niet de hele testgroep.

De online rubric in ForAllRubrics is niet vergeleken met een papieren versie van de rubric, maar wel met de traditionele manier van evalueren van de mentor via een numerieke beoordelingschaal. In principe is dus niet

bewezen dat de online rubric sneller is dan een papieren rubric, al lijkt alles ook in deze richting te wijzen. Wel was de bedoeling van dit project om na te gaan of ForAllRubrics een meerwaarde kan bieden bij vaardigheidsevaluaties, in vergelijking met de standaardevaluatie op papier die de mentor hanteerde.

De omvang van het onderzoek is uiteraard ook niet voldoende groot om de conclusies en resultaten te veralgemenen naar alle situaties. Ideaal had geweest om één spreekopdracht door verschillende leerkrachten te laten beoordelen, 2 met ForAllRubrics, 2 met de traditionele evaluatie, 2 met een papieren versie van een rubric, ... al was dit praktisch niet haalbaar. Niet alleen het aantal beoordelaars maar ook de beperktere testgroep heeft een invloed.

7 Besluit

De literatuurstudie leerde me te vertrekken vanuit het standpunt dat leerkrachten veel werk stoppen in evalueren. Daarna heb ik een goed beeld gekregen van waar de rubric zich situeert binnen evaluatiemethoden. Het TPACK-model is een belangrijk principe waar rekening mee gehouden moet worden bij ICT-ondersteuning. Enkel door er de correcte vakinhoud en werkvorm aan te koppelen creëer je kans op een meerwaarde. Het bracht me dus veel bij over de gerichtheid van een tool in combinatie met de werkvorm en vakinhoud. De verdieping in betrouwbaarheid van een evaluatietool leerden me waar ik rekening mee moest houden bij het uitvoeren van het onderzoek.

Uit de resultaten kan ik afleiden dat de tool zorgt voor een verhoogde efficiëntie. Je bespaart als leerkracht tijd met het gebruik van ForAllRubrics, dan wanneer je je evaluaties op papier invult. De applicatie biedt vooral een voordeel bij de fasen 'beoordeling' en 'rapporteren' van het evaluatieproces. Sneller invullen, automatische berekening van de scores en de snelle manier van verzenden van resultaten zorgen dat zowel leraar als leerlingen het een fijne ervaring vinden.

Ook de leerlingen vinden het, als we naar de resultaten van de enquête kijken, een gerichte manier van evalueren die zij sneller zullen verkiezen. Dit zet meer aan tot reflectie achteraf.

Als we in de grafieken de resultaten van de mentor en die van de tool met elkaar vergelijken, dan zitten alle scores dicht bij elkaar in de buurt, met een afwijking die tijdens het onderzoek maximaal 6 % bleef. Voor de mentor zou deze evaluatie dus perfect haar traditionele manier kunnen vervangen, zonder dat dit een grote invloed zou hebben op haar quotingsstijl. Het voordeel is echter wel dat ze tijd bespaart door middel van de extra functies die een online applicatie als ForAllRubrics kan bieden.

Concreet samengevat dragen alle resultaten ertoe bij dat het antwoord op de hypothese positief is. De vraag: **"Biedt de online evaluatietool ForAllRubrics een meerwaarde bij het evalueren van spreekopdrachten?"**, kan dus volgens dit onderzoek een 'ja' als antwoord krijgen.

Mij lijkt het nog interessant om na te gaan of ForAllRubrics ook een meerwaarde biedt tegenover andere tools met gelijkaardige diensten zoals iRubric van RCampus. Misschien kan dan ook de vergelijking worden gemaakt met papieren rubrics specifiek. Ook onderzoeken die de meerwaarde van een tool vergelijken binnen andere evaluatiedomeinen (toetsen en dergelijke) kunnen tot interessante resultaten leiden.

Met de conclusies van dit project kunnen we stellen dat de tool zeker aangeraden wordt voor taalleerkrachten die communicatievaardigheden willen evalueren, zoals bij spreekopdrachten. Het vergt geen investering op financieel vlak, alleen een goede voorbereiding bij het opstellen van de rubric, maar die heb je ook wanneer je een evaluatie-instrument maakt zonder tool.

8 Literatuurlijst

ForAllRubrics (2019). The Rubric and Badging Platform for Teaching and Learning. Geraadpleegd op 28 december 2018 via <https://www.forallrubrics.com>

Glorieux, I., Minnen, J., & Verbeylen, J. (2018). Onderzoek Tijdsbesteding leraren basis- en secundair onderwijs. Geraadpleegd op 16 januari 2019 via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>

Standaert, R., Troch, F., Peeters, I., & Stroobants, I. (2012). Didactiek leren en onderwijzen. (6^e druk). Leuven: Acco

van Strien, J., & Joosten-ten Brinke, D. (2016). Het beoordelen van de kwaliteit van rubrics. Geraadpleegd op 24 april 2019 via http://dspace.ou.nl/bitstream/1820/9036/1/Van_Strien_Joosten-ten_Brinke_2016_het_beoordelen_van_de_kwaliteit_van_rubrics.pdf

Straetmans, G. J.J. M. (2015). Gaan rubrics ons helpen om beter te beoordelen? Geraadpleegd op 24 april 2019 via <https://www.professioneelbegeleiden.nl/het-beoordelen-van-de-kwaliteit-van-rubrics>

Molkenboer, H. (2017). Gebruiken van beoordelingsvormen voor opdrachten: checklists en rubrics. Geraadpleegd op 24 april 2019 via <https://www.toetsen-beoordelen.nl/gebruiken-van-beoordelingsvormen-voor-opdrachten>

Fisser, P., & Voogt, J. Over TPACK. Geraadpleegd op 25 april 2019 via <http://www.tpack.nl/over-tpack.html>

De Veld, D. (2019). Betrouwbaarheid. Geraadpleegd op 25 april 2019 via <https://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Instrumenten/Databank-Instrumenten-Meer-informatie/Achtergronden-over-instrumenten/Kwaliteit-van-instrumenten/Betrouwbaarheid>

Van Lokeren, S. (2018-2019). BASO informatica: onderdeel ICT-coördinatie (cursus 3e jaar), Odisee Campus Sint-Niklaas, Sint-Niklaas.

9 Bijlagen

Bijlage 1: Opgave spreekopdracht

	Naam:	Nummer:
	Klas:	
	Datum:	Nederlands
T8 L5 Nieuwslezer		
/ 40	Summatieve toets 3	SPREKEN
HANDTEKENING OUDERS	Mei 2019	

Je bent nieuwslezer voor één item. Je mag dit item zelf kiezen uit een onderwerp uit de actualiteit.

Oriënteren:

- Waarover ga je spreken?
- Waar zul je vooral op letten?
- Wat is de bedoeling van je boodschap?
- Welk effect wil je bereiken?
- Welke middelen/kanaal zet je in?
- Voor wie ga je spreken?

Vorbereiden:

- Zoek voldoende artikels en teksten in o.a. een krant, een tijdschrift enz.
- Herlees je samenvatting nog een keer.
- Maak eventueel een spreekbriefje met sleutelwoorden.
- Oefen voor de spiegel.
- Let op de articulatie, de intonatie, het volume en het tempo.
- Gebruik Standaardnederlands.
- **Leer de presentatie niet uit je hoofd, maar breng het onderwerp op een enthousiaste, spontane manier. Iedereen moet van jou wat kunnen leren. Zorg dat je zelf over voldoende informatie beschikt voor vragen die kunnen komen.**

Controleer de puntjes op de achterzijde waar je leerkracht op zal letten bij je spreekopdracht. Oefen jouw "aandachtspuntjes" extra in.

Uitvoeren:

- Verzorg je houding: sta rustig, geen lachaanvallen, maak oogcontact...
- Wanneer je aan de beurt bent, luister je aandachtig en stoor je de spreker niet.

Reflecteren:

Wat lukte goed? Wat minder goed?

Heb je rekening gehouden met opmerkingen van vorige spreekopdrachten?

Stemvolume te luid / te stil										
							goed			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Articulatie Onduidelijk										
							goed			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Taalgebruik dialect / tussentaal										
							standaardtaal			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Oogcontact Nee / soms										
							ja			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tempo te vlug / te traag										
							goed			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Toon eentonig / overdreven										
							goed			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lichaamshouding en mimiek Wiebelen/ongepast										
							goed op twee voeten/gepast			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Inhoud + creativiteit Te weinig / overdreven										
							gepast, je wist je medelleerlingen te boeien			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Bijlage 2: Sjabloon rubric

Items	Onvoldoende (1 Point)	Zwak (2 Points)	Goed (3 Points)	Zeer goed (4 Points)
Stemvolume	Je stemvolume is veel te zacht / hard om aangenaam verstaanbaar te zijn voor iedereen.	Je bent min of meer verstaanbaar maar er worden nog veel woorden te stil / hard uitgesproken.	Je stemvolume is voor iedereen verstaanbaar, alleen hier en daar slik je nog een woord in.	Het stemvolume is perfect gedurende de hele presentatie.
Articulatie	Je articuleert niet waardoor het onverstaanbaar is.	Je articuleert weinig waardoor grote stukken niet verstaanbaar zijn.	Je articuleert goed waardoor je steeds verstaanbaar bent.	Je let steeds op articulatie en zorgt dat ieder woord duidelijk wordt uitgesproken gedurende de hele presentatie.
Taalgebruik	Je praat voortdurend in tussentaal en dialect	Er sluipt vaak dialect en tussentaal in.	Je spreekt vooral standaardtaal. Alleen hier en daar gebruik je nog tussentaal of dialect.	Je maakt gedurende de hele presentatie gebruik van standaardtaal.
Oogcontact	Je kijkt weg van het publiek.	Je kijkt soms naar het publiek, maar ook veel naar het raam, de deur, de grond, het plafond, ...	Je maakt vaak oogcontact met mensen uit het publiek zodat je bewust de interactie aangaat.	Je bent heel de presentatie bezig met je publiek en maakt met iedereen afwisselend oogcontact.
Tempo	Je spreekt veel te snel / traag. Er zijn geen pauzes op de goede momenten.	Je spreekt snel / traag waardoor het niet goed lukt om mee te volgen. Je gebruikt weinig / te veel pauzes.	Je spreekt op een goed tempo met af en toe een pauze waardoor het publiek goed kan meevolgen. Alleen hier en daar zijn er te veel / te weinig pauzes of ga je net iets te snel / te traag.	Je spreekt erg vlot en laat altijd pauzes op de juiste momenten. Er zijn geen overbodige stiltes.
Toon	Je praat heel de presentatie op dezelfde toon.	Je spreekt op verschillende tonen maar gebruikt ze verkeerd, op een manier waardoor het niet natuurlijk klinkt.	Je maakt goed gebruik van intonatie en varieert regelmatig.	Je intonatie is gedurende de hele presentatie perfect. Je legt je klemtonen op de juiste woorden en weet hoe je natuurlijk moet spreken.
Lichaamshouding en mimiek	Je staat voortdurend te wiebelen / in een houding die niet bij een presentatie past.	Je wiebelt vaak of hervalt vaak in een houding die niet bij een presentatie past.	Je let op je houding en mimiek en staat gepast voor je publiek.	Je houding en mimiek zijn helemaal afgesteld op je presentatie en je publiek. Ze ondersteunen wat je zegt en zetten je woorden veel kracht bij.
Inhoud + creativiteit	Een gebrek aan creativiteit en een degelijke inhoud.	Er zit potentie in de inhoud maar je werkt deze onvoldoende creatief uit.	Je hebt een goede inhoud met een creatief element verwerkt.	Je hebt een boeiende inhoud op een zeer creatieve manier verwerkt. Je weet de interesse van je publiek goed op te wekken.

Bijlage 3: Sjabloon enquête

Vragen

Antwoorden **20**

Jouw gegevens

Voor we beginnen... jouw gegevens!

1

In welke klas zit je? *

- 2A1B
- 2A6

2

Vul hier jouw klasnummer in *

Voer uw antwoord in

3

Vul hier jouw voor- en achternaam in *

Voer uw antwoord in

Gewone manier van evalueren

Deze twee vraagjes gaan over de gewone manier van evalueren, zoals je leerkracht dus altijd de spreekopdrachten evalueert.

4

Wanneer je de evaluatie van je spreekopdracht terugkrijgt, bekijk je die dan altijd volledig? *

- Ja
- Nee

5

Kijk je bij de evaluatie van een spreekopdracht eerder naar je score of eerder naar de opmerkingen en tips? *

- Eerder naar de score
- Eerder naar de opmerkingen
- Evenveel naar de score als naar de opmerkingen

Nieuwe manier van evalueren (met computer)

De volgende (en laatste) 2 vraagjes gaan over het evalueren van spreekopdrachten op de nieuwe manier, met de computer. Dit gebeurt met de tool AllForRubrics.

6

Vind je het handiger om de feedback van je spreekopdracht online te krijgen? *

- Ja
- Nee

7

Je kreeg via mail je feedback in de vorm van een rubric (zie foto). Vind je deze rubric (tabel met alle criteria voor een spreekopdracht) een goede manier om een spreekopdracht te beoordelen? *

Item	Onvoldoende (1 Point)	Oké (2 Points)	Goed (3 Points)	Zeer goed (4 Points)
Stemvolume	Je stemdome is heel laag of heel hoog en het is niet hoorbaar of het is te hard te horen.	Je bent niet of maar weinig hoorbaar maar er wordt nog wel aandacht op je/het gegeven.	Je stemdome is voor iedereen hoorbaar. Alleen het en daar zit je nog een woord in.	Het stemvolume is perfect gekozen op de hele presentatie.
Articulatie	Je articuleert niet duidelijk het verstaanbaar is.	Je articuleert weinig duidelijk maar het is nog hoorbaar.	Je articuleert goed maar het is niet verstaanbaar.	Je het steeds op artikulatie en zo is het heel duidelijk hoorbaar op de hele presentatie.
Uitspraak	Je praat slecht of te snel of te lang.	Er is niet vaak stilte of te veel stilte.	Je spreekt normaal maar er is nog stilte.	Je maakt gebruik van de hele presentatie gebruik van stilte.
Oogcontact	Je kijkt weg van het publiek.	Je kijkt soms naar het publiek maar ook veel naar het scherm of naar de grond, het plafond, ...	Je maakt vaak oogcontact met mensen in het publiek maar je kijkt niet naar de microfoon of scherm.	Je bent heel goed in oogcontact met het publiek en kijkt niet naar het scherm of naar de grond, het plafond, ...
Toneel	Je spreekt heel snel of heel lang, je spreekt niet op de goede manier.	Je spreekt snel of lang maar het is niet goed hoorbaar of het is niet goed te horen.	Je spreekt op een goede manier en het is goed hoorbaar. Alleen het en daar zit er nog een woord in.	Je spreekt erg goed en het is heel goed hoorbaar. Alleen het en daar zit er nog een woord in.
Toon	Je praat heel de presentatie op dezelfde manier.	Je spreekt op verschillende manieren maar het is niet goed hoorbaar of het is niet goed te horen.	Je maakt goed gebruik van intonatie en variëert regelmatig.	Je maakt heel goed gebruik van intonatie en variëert heel vaak en het is heel goed hoorbaar en het is heel goed te horen.

- Ja
- Nee